

Bruggen bouwen

Werken aan de afstemming tussen kleuteronderwijs en lager onderwijs

Voor vele kinderen is de stap van de derde kleuterklas naar de lagere school een heel bijzonder moment in hun leven. Na een lange zomervakantie is het eindelijk zover: "ik mag naar het eerste leerjaar!" Toch verloopt de overgang van het kleuteronderwijs naar het eerste leerjaar niet voor alle kinderen vlekkeloos.

Het superenthousiaste gevoel van de eerste dagen brokkelt bij sommige kinderen helaas snel af. De speelplaats is plots veel groter en gevaarlijker geworden. Sommige kinderen moeten na een paar weken al flink bijbenen: ze kunnen het ritme van de andere kinderen in de klas niet aan, en voelen hun maag samenkrimpen als er weer eens een testmoment aankomt. Voor nog anderen verdwijnt de magie van het leren lezen: na een paar weken krijgen ze het moeilijk om zich nog op te laden voor alweer een reeks technisch-lees-werkblaadjes. Nog anderen verlangen heimelijk terug naar de tijd dat ze in de kleuterklas vrijuit mochten rondlopen en exploreren, en vooral: spelen! In het eerste leerjaar moet er plots zoveel worden stilgezeten en hard gewerkt.

In Diest besloten alle basisscholen, het LOP, het stadsbestuur, de lerarenopleiding (KH Leuven - campus Diest) en het Centrum voor Taal en Onderwijs de handen in mekaar te slaan. Zij werkten tal van activiteiten uit die de overgang van kleuter- naar lagere school kunnen vergemakkelijken: de activiteiten werden uitgetest in de Diestse scholen, werden geobserveerd en begeleid door duo's van studenten van de lerarenopleiding (telkens één studente van de Professionele Bachelor Kleuteronderwijs en één uit de Professionele Bachelor

Lager Onderwijs), en werden uiteindelijk neergeschreven in een bronnenboek, zodat ze voortaan alle scholen in Vlaanderen kunnen inspireren. Het bronnenboek is gratis downloadbaar (zie achteraan in dit artikel).

Vier soorten 'bruggen'

In het bronnenboek worden verschillende manieren beschreven waarop kinderen kunnen geholpen worden om de overgang van kleuter- naar lager onderwijs vlotter te maken en volop in ontwikkeling te blijven.

- a. Een eerste categorie wordt de "zachte overgang" genoemd. Dit is de categorie waarmee de meeste basisscholen in Vlaanderen reeds vertrouwd zijn. De kleuters mogen bijvoorbeeld al eens een bezoekje brengen aan het eerste leerjaar: ze mogen er "de stoeltjes passen", een voormiddag les volgen en kennismaken met de juf van het eerste leerjaar. In deze categorie passen ook initiatieven zoals de juf van het eerste leerjaar die komt voorlezen in de kleuterklassen, de leerlingen van het eerste leerjaar die een bezoekje brengen aan hun "oude" kleuterklas en komen vertellen over hun ervaringen in de "grote" school, of het gebruik van dezelfde pictogrammen in kleuter- en lagere school. Al deze

maatregelen hebben als eerste doel om bij de kleuter de angst voor het onbekende weg te nemen, en dus de stap in het nieuwe wat veiliger te maken.

b. Een tweede categorie bevat allerlei activiteiten waarmee de kleuters op een speelse manier worden voorbereid op het leren in het eerste leerjaar. Het gaat om een reeks maatregelen die erop gericht zijn dat kleuters een aantal belangrijke vaardigheden, kennis en attitudes verwerven die ze goed kunnen gebruiken om in het eerste leerjaar vlot tot leren te komen. Binnen deze categorie wordt onder andere aan de ontluikende geletterdheid, ontluikende gecijferdheid, mondelinge taalvaardigheid, leerhouding, en kennis van de wereld van de kleuters gewerkt, maar dat uiteraard op een kleutervriendelijke manier.

c. In de derde categorie worden een aantal speelse, krachtige werkvormen van het kleuteronderwijs doorgetrokken naar het eerste leerjaar. Het mag immers niet de bedoeling zijn dat er in het eerste leerjaar plots geen ruimte meer is voor spelend leren. Jonge kinderen leren immers bijzonder veel als ze zelf initiatief mogen nemen, hun nieuwsgierige neus achterna mogen lopen, de wereld spontaan mogen verkennen. Dat moet in het eerste leerjaar - en daarna - dus nog volop kunnen! In deze categorie worden allerlei werkvormen en ideeën beschreven waardoor kinderen van het lager onderwijs spelend blijven leren, van mekaar leren (ja, spieken mag!), en uitgedaagd worden om interessante stukjes wereld te exploreren.

d. In deze laatste categorie werken en leren kleuters en leerlingen van het lager onderwijs samen. Ze voeren allerlei activiteiten samen uit: daarbij wordt de heterogeniteit op alle fronten uitgebuit. Zo kunnen leerlingen van mekaar leren. De kinderen werken bijvoorbeeld samen een project uit (bijvoorbeeld rond muzische vorming of wereldoriëntatie) en werken samen toe naar een gezamenlijk toonmoment voor de ouders: de kinderen van het eerste leerjaar zetten hun lees- en schrijfvaardigheden in, de kleuters schitteren dan weer op andere fronten. Ze gaan samen op uitstap, of zelfs op bosklassen, ze tekenen en dansen samen in het atelier... En niet alleen de leerlingen, maar ook de leerkrachten bouwen bruggen en leren van mekaar.

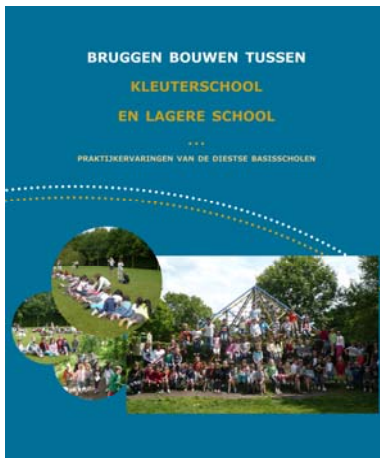
Een bronnenboek vol voorbeeldactiviteiten

In het bronnenboek "Bruggen bouwen" worden rond elk van deze vier categorieën concrete voorbeeldactiviteiten beschreven. Elke voorbeeldactiviteit wordt volgens hetzelfde sjabloon beschreven. Elk van de activiteiten werd in de praktijk uitgeprobeerd, en op basis van die ervaring verder op punt gesteld. De gebruiker van het bronnenboek hoeft de activiteiten uiteraard niet slaafs na te volgen, maar kan ze naar zijn eigen hand zetten. Voor een schoolteam biedt het bronnenboek een interessant kader om de eigen initiatieven eens onder de loep te nemen: in welke categorie passen de 'bruggen' die wij al bouwen? Hebben wij al initiatieven in elk van de vier categorieën? Waarom niet? Zou het interessant zijn om wat meer initiatief in die richting te nemen.

De verzameling activiteiten die in het bronnenboek beschreven wordt, is uiteraard verre van volledig. Dat was ook niet de bedoeling. Het gaat om voorbeeldactiviteiten. We hopen dus dat de verzameling in de toekomst kan aangevuld worden met allerlei nieuwe ideeën van kleuter- en lagere scholen die - samen - met dit boek aan de slag gaan.

Download het bronnenboek 'Bruggen bouwen' op

http://cteno.be/downloads/nieuwsbrief/bruggen_bouwen.pdf

Met dank aan het LOP van Diest dat heel dit traject aanstuurde en regisseerde; aan de stad Diest voor de subsidies; aan de lerarenopleiding (KHLeuven - campus Diest) voor de unieke inbreng van de opleidingen kleuter- en lager onderwijs; aan Riet Theys voor de lay-out; aan Mieke Vandersmissen, Valeer Schodts, Marleen Branders, Els Van Imschoot en Kris Van den Branden die de redactie van het bronnenboek vormden; en last but not least aan de basisscholen van Diest, die hun deuren openzetten voor het bouwen van deze noodzakelijke bruggen. Deze scholen waren netoverschrijdend bereid om mee te stappen in onze zoektocht naar een betere integratie, hebben de studenten begeleid en wegwijs gemaakt in deze materie, maar bovenal ... hebben ze de ontwikkeling van hun kinderen in

kleuteronderwijs en lager onderwijs ter harte genomen.